

מדד השלום פברואר 2019

- הציבור היהודי אינו מרוצה מהמצב הקיים ביחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני, אך מתקשה להצביע על פתרון רצוי מוסכם, ונוטה להאמין שהמצב הקיים יימשך.
- הציבור הערבי בישראל מעדיף את פתרון שתי המדינות על פני הפתרון של מדינה דו-לאומית, אך נוטה להאמין גם הוא שהמצב הקיים יימשך.
- נראה שמאמצי נתניהו לפגוע באמינותו של היועץ המשפטי לממשלה נושאים פרי: כשליש מהציבור היהודי חושב שהמלצתו להעמיד את נתניהו לדין בכפוף לשימוע היתה מקצועית וללא-הטיות וכשליש חושב שהיא נבעה מהטיה נגד נתניהו.
- כמחצית מהציבור הישראלי מתנגדים ל"חוק הצרפתי", ותומכים בהעמדת נתניהו לדין בכפוף להחלטת היועץ, וזאת גם אם יצליח להרכיב קואליציה לאחר הבחירות. כמחצית מתנגדים גם לרעיון של עסקת טיעון לנתניהו וסוברים שיש להעמידו לדין כמו כל אזרח.
- כחודש לפני הבחירות, יש רוב ברור בקרב הציבור היהודי לאלו המעדיפים ומעריכים שתוקם ממשלה בעלת אופי ימני לאחר הבחירות. ברוח המסרים של מפלגות הימין, כמחצית מהציבור היהודי מגדיר את עמדותיה של מפלגת כחול-לבן כנוטות לשמאל, לעומת מחצית מהציבור הערבי המגדיר את עמדותיה כנוטות לימין.
- שני נושאים – הביטחוני-מדיני והכלכלי-חברתי – מהווים שיקול מכריע במידה שווה עבור המצביעים בישראל בהחלטתם למי להצביע בבחירות הקרובות.

פרופ' אפרים יער וד"ר נמרוד רוזלר

מה רצוי ומה אפשר לעשות בעניין הסכסוך הישראלי-פלסטיני: למעלה ממחצית מהציבור היהודי מתנגד להמשך המצב הקיים עם הפלסטינים (58%), להקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד ישראל (54%) ולסיפוח השטחים והקמת מדינה אחת תחת שלטון ישראל עם זכויות מצומצמות לפלסטינים (59.5%). במידה רבה אף יותר מתנגדים להקמת מדינה דו-לאומית בין הירדן לים עם שוויון זכויות מלא ליהודים ולערבים (78%). בהתאם, הפתרון שזוכה לתמיכה הרבה ביותר הוא עדיין פתרון שתי המדינות (39%), ואחריו המשך המצב הקיים (31%), סיפוח השטחים (29%), והקמת מדינה דו-לאומית (13%). כפי שניתן לראות, להוציא את ההתנגדות ההרחבה מאד למדינה דו-לאומית, יש הבדלים קטנים יחסית בין שיעורי ההתנגדות לשאר הפתרונות. בסך הכל, נראה שהציבור היהודי יודע יותר איזה פתרון הוא לא רוצה, אך אינו יודע מה הוא כן רוצה. אשר לאמונה במימוש הפתרונות השונים, הממצאים מראים שקרוב למחצית מהציבור היהודי (46%) מאמינים שהמצב הקיים יימשך, שעה שסיכויי המימוש של יתר הפתרונות הם להערכתו קטנים ביותר: הקמת מדינה פלסטינית לצד ישראל – 21%; סיפוח השטחים – 15%; הקמת מדינה דו-לאומית – 5%. במילים אחרות, מה שהיה עד כה הוא שיהיה בעתיד. דפוס דומה של תשובות לשאלה זו מתקבל גם במגזר הערבי.

בנוגע לפתרון הרצוי, בקרב אזרחי ישראל הערבים, מתקבלת כצפוי תמונה שונה לחלוטין, כאשר הרוב הגדול (70%) תומך בהקמת מדינה פלסטינית עצמאית לצד ישראל (לעומת 15% מתנגדים), שעה שרוב קטן יותר במידה

ניכרת (54%), תומך בהקמת מדינה דו-לאומית (לעומת 28% מתנגדים). כלומר, אזרחי ישראל הערבים מעדיפים פתרון בו ימשיכו להיות מיעוט במדינה המגדירה את עצמה בחוק יסוד כמדינת הלאום של העם היהודי, על פני פתרון בו ישתלבו עם בני הלאום שלהם במסגרת מדינה דו-לאומית. שני הפתרונות האחרים – סיפוח או המשך המצב הקיים - נדחים במידה שווה על ידי רוב גדול מתוכם (כ-60%).

כתבי האישום נגד נתניהו והשלכותיהם: על רקע מעורבותה של מערכת המשפט בעתידו הפוליטי של בנימין נתניהו והשלכותיה על מערכת הבחירות ותוצאותיהן, הצגנו למרואיינים שלוש שאלות בנושא. השאלה הראשונה עסקה במידה בה החלטתו של היועץ המשפטי לממשלה להגיש כתבי אישום נגד נתניהו בשלושה התיקים הייתה מקצועית וללא הטיות, או נבעה מהטיות ולחצים שהגיעו הן מצד התומכים בנתניהו והן המתנגדים לו. מהתשובות שהתקבלו בציבור היהודי עולה שהוא נחלק שווה בשווה (37% כל צד) בין הסבורים שהחלטה נבעה מהטיה נגד נתניהו ומרצון להשפיע על הבחירות, לבין הגורסים שהיא נבעה משיקול מקצועי ללא הטיות. מיעוט קטן (8.5%) בדעה שהיא נבעה מהטיה בעד נתניהו ומהרצון להקל על את כתבי האישום נגדו. כלומר, שיעור המאמינים שהחלטת היועץ המשפטי לא נבעה מהטיה כנגד נתניהו גבוה מעט יותר משיעור החושבים שהיפך מכך (17% לא יודעים). מעניין לציין שרק בקרב אנשי ימין ישנו רוב ברור שחושב שהחלטה נבעה מהטיה כנגד נתניהו (53%), לעומת עמדתם של אנשי ימין מתון (40%), מרכז (16.5%) ושמאל (4%). בציבור הערבי שיעור גבוה יותר (45%) מאמין שהחלטה נבעה משיקול מקצועי משיעור המאמינים שהיא נבעה מהטיה נגד נתניהו (24%).

בשאלה השנייה בחנו האם ישנה תמיכה בעסקת טיעון לנתניהו במסגרתה יפרוש מכל תפקיד פוליטי בתמורה לביטול כתבי האישום שהוגשו נגדו. הדעה השכיחה באופן בולט (47%) בקרב כלל הנשאלים – יהודים וערבים – היא שלא צריך להציע לנתניהו עסקת טיעון וצריך להעמידו לדין כמו כל אזרח. 12% בלבד חושבים שצריך להציע לו עסקת טיעון, שעה ש-24% בדעה שצריך למחוק את כתבי האישום נגד נתניהו ללא עסקת טיעון, ו-17% לא יודעים. התמיכה הרבה ביותר לעסקת טיעון בקרב הציבור היהודי קיימת בקרב אנשי מרכז (27%), למחיקת כתב האישום בקרב אנשי ימין (46%), ולהעמדתו לדין ככל אזרח התמיכה הרבה ביותר הינה בקרב אנשי שמאל (76%).

השאלה השלישית עסקה ברעיון "החוק הצרפתי", לפיו אין מגישים כתב אישום כנגד ראש ממשלה מכהן. התשובות מראות שכמחצית ממשתתפי הסקר (48%) – יהודים וערבים – סוברים שהשיקול של שלטון החוק שיוביל להעמדתו לדין, ואם יואשם להתפטרותו, צריך לגבור גם במידה ונתניהו יצליח להרכיב קואליציה לאחר הבחירות. 40% תומכים בכך שהשיקול של רצון הבחור צריך לגבור במצב זה.

מערכת הבחירות: חלקו האחרון של הטור עוסק בהיבטים שונים של הבחירות העומדות להתקיים בחודש הבא. בהתייחס לשאלה "איזה ממשלה היית רוצה שתקום?" התשובות מלמדות שהממשלה המועדפת ביותר על הציבור היהודי היא ממשלת ימין (40%), ואחריה, בסדר יורד, ממשלת ימין-מרכז (25%), ממשלת אחדות של ימין, מרכז, ושמאל (16%), וממשלות מרכז שמאל ושמאל (15% יחדיו). כלומר, כמעט שני-שלישים מהציבור היהודי (65%) מעדיף ממשלה בעלת נטייה ימנית, באופן העולה בקנה אחד עם ההגדרה העצמית של ציבור זה במישור המדיני-ביטחוני, ש-66% מתוכו מזהה עצמו כימין או ימין מתון. בהשוואה לחודש הקודם, מסתמנת מגמת הקצנה וימניות גוברת בציבור היהודי, כאשר מידת התמיכה בממשלת מרכז פחתה ב-6%, ומידת התמיכה בממשלה בעלת אופי ימני גדלה ב-5%. כצפוי, בציבור הערבי הרוב (46%) תומך בממשלת שמאל או מרכז-שמאל, ו-24% לא הביעו עמדה בנושא. התשובות לשאלה "לאיזו ממשלה יש יותר סיכוי לקום?" מצביעות על פער ניכר

בין מידת ההעדפה לממשלת ימין-מרכז לבין סיכוייה לקום (5% לעומת 36%). כתוצאה מהבדלים אלה שתי הממשלות – ימין (39%) וימין-מרכז (36%) – משתוות פחות או יותר, בכוחן האלקטורלי. חשוב להדגיש שהגידול בכוחה של ממשלת ימין-מרכז בא על חשבון הערכת סיכויי ההקמה של כל שאר הממשלות, היינו ממשלת אחדות של ימין, מרכז ושמאל (10%), וממשלה בעלת נטייה לשמאל (6%). אין הבדלים משמעותיים בשאלה זו בין הציבור היהודי והערבי, אם כי גם בנושא זה רבע מהציבור הערבי לא הביעו דעה לעומת 9% בציבור היהודי.

בדקנו גם את דימויה המדיני-ביטחוני של מפלגת כחול-לבן, כאשר כמעט מחצית מהציבור היהודי (47%) ממקם אותה כשמאל-מרכז או שמאל, שעה שרק 23% מזהים אותה כמפלגת מרכז ו-17% כימין-מרכז. בהנחה שמפלגה זו מנסה למצב את עצמה במרכז הפוליטי, עם מסרים ואישים המייצגים גם את הימין, ניתן לשער שמפלגות הימין הצליחו במאמצייהן לשכנע חלקים גדולים בציבור היהודי שכחול-לבן היא מפלגה הנוטה לשמאל. בנושא זה קיים פער גדול בין שמאל לימין בציבור היהודי, כאשר 67% מאנשי הימין מתייגים את כחול-לבן כשמאל או שמאל-מרכז, ו-54% מקרב אנשי הימין המתון, לעומת 24% בלבד מאנשי המרכז ו-19% מאנשי השמאל. בקרב הציבור הערבי, לעומת זאת, 51% מהנשאלים ממקמים את כחול-לבן כמפלגת ימין או ימין-מרכז, ו-32% לא הביעו דעה בנושא זה.

לסיום, בדקנו את החשיבות היחסית של נושאים שונים בשיקולי החלטה למי להצביע בבחירות הקרובות. הממצאים מצביעים על כך שבציבור היהודי הנושא הביטחוני-מדיני והנושא החברתי-כלכלי צוינו כשיקול מרכזי מאד או כשיקול מרכזי במידה כמעט שווה (88% ו-87% בהתאמה), אחריהם ניצב נושא השחיתות וטוהר המידות (72%), ובפער גדול נושא הדת והמסורת (45.5%). נושא הדת והמסורת מהווה שיקול מרכזי מאד או מרכזי עבור רבים יותר בציבור הערבי (60%), לצד יתר הנושאים: הנושא המדיני-ביטחוני (71%), נושא השחיתות (75%), והנושא החברתי-כלכלי (77%). מעניין לציין, שנושא השחיתות מהווה שיקול מרכזי או מרכזי מאד עבור נשים (76%) יותר מאשר עבור גברים (68.5%), ועבור חרדים (54%) הרבה פחות מאשר עבור שאר הציבור (74%).

מדד המשא-ומתן:

מדגם כללי: 42.7 (ירידה של 2.8 נקודות לעומת החודש שעבר)

מדגם יהודים: 42.3 (ירידה של 0.2 נקודות לעומת החודש שעבר)

מדד המשא-ומתן מחושב באמצעות שקלול של שתי שאלות: מידת התמיכה במשא-ומתן עם הרשות הפלסטינית, ומידת האמונה שמשא-ומתן עם הרשות יוביל לשלום בשנים הקרובות.

מדד השלום נערך על-ידי תכנית אוונס לניהול סכסוכים וגישור באוניברסיטת תל אביב ומכון מדגם - ייעוץ ומחקר בראשות מנו גבע וד"ר מינה צמח. הסקר נערך בטלפון ובאינטרנט בתאריכים 10-11 במרץ 2019, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת (גילאי 18 ומעלה) בישראל. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. ניתוחים סטטיסטיים: גבי יסמין אלקלעי.

תרשימי החודש: רצוי לעומת מצוי ביחס להמשך המצב הקיים בסכסוך הישראלי-פלסטיני (מדגם יהודי)

